

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Kos LXXXI. — Izdan in razposlan dne 25. avgusta 1908.

Vsebina: Št. 180. Ukaz o uredbi in obratu po občem rudniškem zakonu osnovanih svinčnih in cinkovih topilnic.

180.

Ukaz ministrstva za javna dela v porazumu z ministrstvom za no- tranje stvari z dne 22. julija 1908. l.

o uredbi in obratu po občem rudniškem zakonu
osnovanih svinčnih in cinkovih topilnic.

Na podstavi § 220 občega rudniškega zakona in § 1 zakona z dne 30. aprila 1870. l. (drž. zak. št. 68) ukazuje ministrtvo za javna dela v porazumu z ministrstvom za notranje stvari za uredbo in obrat po občem rudniškem zakonu osnovanih svinčnih in cinkovih topilnic nastopno:

§ 1.

Svinčne in cinkove topilnice, ki se novo osnujejo, je vpoštevaje navadno vetrovo mer napraviti tako, da se iz njih hlapeči plini in pari ne privajajo drugim delaviščem, hišam in en., v okolici topilnic.

Ognjišča (vignji) naj se, kolikor se dá, postavijo zunaj topilničnih prostorov in imajo naj tako višavo, da je moči skozi nje odhajajoče pline in pare odvajati kar najbolj moči brez škode.

Kolikor se z ozirom na posebne razmere, kakor je na primer mesto topilnične naprave in kakovost

pri topilniških postopkih tvorečih se plinov in parov, kaže potreba, se morajo po zaukazih, ki naj jih rudniška oblastva ukrenejo od primera do primera, narediti kondenzacijske naprave, skozi katere je pri topilniški obdelavi nastale pline in pare voditi, preden izidejo v ozračje.

Kolikor moči, naj bodo napravljene naredbe, s katerimi se lahko posamezni deli topilnične naprave, oziroma njih posamezne priredbe, da se opravijo snažilna in popravljalna dela, neodvisno od drugih, denejo iz obrata.

§ 2.

Prostori, v katerih se svinčne rude ali svičnate cinkove rude pražijo, cinkove rude kalcinirajo, svinčne rude razpuščajo ali raztapljajo, svinec nadalje čisti, bogata svinčna ruda odganja, luskinasti glaj ali drugi oksidni svinčni proizvodi stikoma s topilniškim postopkom narejajo, meljejo, presevajo, pokladajo ali zapakujejo, sirovi cink ali cinkova pena prekaplja in cinkov prah (poussière) podelava, morajo biti prostorni, visoki, dobro svetli in pa tako urejeni, da se v njih zrak v dovoljni meri redno ponavlja. Če se ti prostori ne dajo zadostno razsvetljevati s stransko svetlobo, je treba v njih razen tega napraviti razsvetljave od zgoraj.

Prostori, v katerih se opravljajo manipulacije z oksidnimi svinčnimi spojinami, morajo dobiti najmanj 4 metre višine od znotraj.

Napustkov, zidnih odstavkov in enakega naj ne bode v delavnih prostorih, da se ne bo mogel nabirati prah.

§ 3.

V § 2 oznamljeni prostori morajo imeti ravna in trdna iz stopanega betona, železnih ploč, klin-kerjevih kamenov ali enakega narejena tla, da se z njih lahko vlažno odpravi prah.

Da se ne bode nabiral prah, morajo stene teh prostorov imeti ravno površino ter se najmanj enkrat v letu vlažno osnažiti.

V prostorih, v katerih se more delati v večjih množinah prah, ki ima v sebi svinčni oksid, je stene z oglajenim cementom zamazati ali pa zidni omet s klejem ali oljnato barvo opleskati. Stene drugih delavnih prostorov je, ako so zidani, z apnom opleskati in to najmanj enkrat v letu ponoviti.

Tla naj bodo vedno vlažna in naj se najmanj enkrat na dan osnažijo. Ta predpis se uporablja tudi na tiste prostore, v katerih se pripravlja zmes ali pa se opravljajo druga dela, katera povzročajo svinčnat prah.

§ 4.

Vse aparate, ki se rabijo pri obratu svinčnih in cinkovih topilnic, je po možnosti namestiti tako, da bodo od vseh strani pristopni in da bo mogel delavec z njimi v zložnem stanju opravljati svoje delo. Plamenice, peči za destiliranje in rafiniranje, kotlove baterije za Pattinsonov in Parkesov postopek in enako je uravnati tako, da ne bode žareča vročina z več strani nadlegovala delavcev pri njih opravkih.

Aparate, v katerih se dela svinčnat prah ali svinčnati plini in pari, je, ako niso urejeni in se ne rabijo tako, da ne more izhajati prah, oziroma plini in pari, ob njihovih sklepah zgostiti tako, da se kolikor moči zabrani izstop prahu, plinov in parov v delavne prostore.

§ 5.

Za delavce v prostorih, oznamljenih v § 2, mora biti blizu delavišč dobra, proti vhaajočemu prahu zavarovana, sveža, ako se dá, prosto izteka-joča pitna voda v obilni meri pripravljena tako, da morejo delavci, ne da bi stopili na prosto, vsak čas zložno do nje. Da se voda prinaša v posodah, se sme pripuščati samo tedaj, če bi se v dotični topilnični napravi sploh ne dala ali pa samo z nepri-merno velikimi stroški napeljati pitna voda. Za shranke za pitno vodo se smejo v tem primeru rabiti samo zaprte posode, katere je vsak dan do dobrega osnažiti in vsaj enkrat v tednu s kropom ali vodno

soparo izpariti. Ako se pitna voda donša v posodah, je poskrbeti za to, da se voda večkrat ponovi v posadu.

§ 6.

Ako rudniška oblastva ne dovolijo od primera do primera izjem, morajo v prostorih, oznamljenih v § 2, kakor v vseh drugih prostorih, v katerih se opravljajo dela, ki povzročajo narejanje svinčnatega prahu, biti hidranti s cevovodi in kropili ali druge pripravne naredbe, da se ohladé vroči ostanki, da se povlaži prah in enako.

§ 7.

Drobiti se smejo pripravljene svinčne in cinkove rude in pa svinčnati topilnični proizvodi, ako gradivo, ki ga je zdrobiti, ni tolikanj povlaženo, da se ne more delati prah, samo v aparatih, pri katerih se je s posrebanjem prahu dobro zabranilo, da ne more svinčnati prah izhajati v delavne prostore.

Vreče, v katere se zapakujejo svinčne ali cinkove rude ali svinčnate tvarine, se smejo samo v aparatih, ne prepuščajočih prahu, ali pa s pranjem osnažiti prahu in očediti.

§ 8.

Za nasipanje v peči, ognjišča in mufla namenjene svinčnate tvarine je treba, ako so oksidne in morejo biti povod, da se praši, preden se pomešajo z drugimi gradivi, položé in topilniško podelajo, v oznamljenih aparatih, da se ne bo prašilo, povlažiti, kolikor to dopušča njih nadaljnja podelava.

§ 9.

Svinčnati prah, svinčnati plini in pari, ki puhté iz peči, ognjišč, konverterjev, destilacijskih aparatov, izpustnih naprav, troskovnih topilnikov, troskovnih vozov, rafinacijskih in Pattinsonovih kotlov, žarečih ostankov in enakega, je s pripravnimi napravami kolikor se dá blizu mesta, kjer izpuhtevajo, prestreči in brez škode odvesti iz delavnega prostora.

Stanice in kanali s čadom (letečim prahom) in pa ugašene peči je, če morajo delavci iti vanje, poprej dobro ohladiti in prezračiti.

§ 10.

Pri presevanju (rešetanju) in zapakovanju luskinastega glaja in drugih svinčnih tvarin, kakor

cinkov prah (poussière), in pri drugih opravkih, pri katerih se dela svinčnat prah, morajo biti napravljene posrebovalne in odvajalne priredbe ali druge pripravne naprave, katere branijo, da svinčnat prah ne more v delavne prostore.

Presevajo in zapakujejo naj se te tvarine tako, da kolikor moči ne bodé ročnega dela, vselej v posebnih prostorih.

§ 11.

Na poseben nalog rudniškega oblastva naj se v preiskavo kakovosti zraka v posameznih topilničnih oddelkih po navodilih, ki naj jih dá to oblastvo, v določenih primerih ali dobah dajo vzeti poskuski zraka in po pripravnih organih analizirani, imajo li kaj svinca v sebi.

O uspehu analiz je voditi tekočo beležbo, ki jo je na zahtevo predložiti rudniškemu oblastvu in njegovim odposlancem.

§ 12.

Delavke sploh in moški delavci izpod 18 let se ne smejo uporabljati v prostorih, oznamenjenih v § 2, dalje pri pripravljanju, polnjenju in nasipanju, v stanicah in kanalih s čadom, pri snaženju in razdiranju ohlajenih peči, pri prenosu čada, pri popravljanju peči in pri drugih opravkih, pri katerih se dela svinčnat prah.

§ 13.

Delavci pri plamenicah in predornih pečeh, pri konverterjih, Pattinsonovih in rafinacijskih kotlih, destilacijskih aparatih in odganjajočih ognjiščih, pri pospravljanju stanic in kanalov s čadom, ki imajo v sebi moker čad, pri prenašanju čada in pri pripravljanju nasipa, če se rabijo tvarine, ki imajo v sebi svinčen oksid, se smejo v delu imeti samo osem ur posada. Za delavce pri plamenicah in predornih pečeh, konverterjih, Pattinsonovih in rafinacijskih kotlih v topilnicah, v katerih se dotični aparati obratujejo samo občasno in to ne čez deset tednov v letu z istim moštvo, more na mesto osemurnega posada stopiti dvanajsturen z deseturnim delavnim časom.

Pri ameriškanih ognjiščih ne sme delavni čas topilcev presegati šest ur v posadu; pri dotičnih opravkih je, kolikor moči, razdelitev ukreniti tako, da ima po vsakem dvournem delavnem času vsak delavec dve uri počitka.

Pri pospravljanju stanic in kanalov s čadom, v katerih je suhega čada, pri presevanju in zapakovanju luskinastega glaja in drugačnih svinčnatih tvarin, kakor cinkov prah (poussière), ako se ta dela ne opravljajo brez ročnega obrata, sme posad trajati čez šest ur in resnični delavni čas tem posadu ne čez štiri ure. Po potrebi je ta delavni čas prekiniti s primernimi odmori za snaženje in odpočitek. V nastavi delavcev pri takih delih je nadalje občasno napraviti tako meno, da posamezni delavec pri njih ne bo imel več ko v treh dneh na teden opravka.

Pri snaženju in razdiranju ohlajenih peči in pri popravljanju peči se smejo delavci v topilniškem obratu uporabljati samo v osemurnem posadu. Če se taka dela opravljajo v svinčnih topilnicah, veljajo za delavce pri teh opravkih predpisi tretjega odstavka tega paragrafa.

Rudniško oblastvo more v primernih slučajih v porazumu s političnim oblastvom, poslušavši zapune može delavstva, po meri veljajočih zakonitih predpisov dovoliti vsak čas preklicne izjeme v gorenjem določenih omejitev trajanja posada in dela, ako se po podatku opravljenih poizvedeb in izrecilu uradnega zdravnika, ki ga je zaslišati o tem, s podaljšanim trajanjem posada in dela ne povzroča nevarnost za zdravje ali kaka posebna obležava za prizadete delavce.

§ 14.

Imetnik topilnice ima dolžnost, delavcem, ki imajo opravke pri aparatih in delih, imenovanih v § 13, ali pri drugih poslih, pri katerih se dela svinčnat prah, dati delavna oblačila, ki naj obsežajo najmanj hlače, bluzo in kapo.

Kjer to zahtevajo zdravstveni oziri, je delavce opremiti tudi z rokavicami.

Delavce, ki imajo opravke pri izpraznjevanju stanic in kanalov s čadom ali pri enakih delih, pri katerih so v posebni meri izpostavljeni vplivanju svinčnatega prahu, mora imetnik topilnice opremiti z branilniki zoper prah (respiratorji, gobami i. e.), ki pokrivajo nos in usta.

§ 15.

V § 14 predpisana delavna oblačila, delavne rokavice in branilnike zoper prah je pri dotičnih opravkih poslujočim delavcem odkazati v namenu primerni kakovosti in dovoljnem številu. Imetnik topilnice naj poskrbi za to, da se delavna oblačila naprej in naprej snažijo, najmanj enkrat v tednu

izperejo in po potrebi popravijo; tudi naj pazi na to, da bodo branilniki zoper prah vedno za rabo.

Delavna oblačila in branilnike zoper prah hraniti v delavnih prostorih je prepovedano.

§ 16.

Stikoma z delavnimi prostori je pri vsaki topilnici pred prahom varno napraviti poseben prostor za umivanje in kopanje, oblačilni prostor za oblačenje in slačenje in jedilnico za delavce.

Ti prostori se morajo hraniti snažni, pomivaje s prti ali poplakovaje z vodo, vedno prahu prosti in v mrzlejšem letnem času kurjeni. Pri novih napravah je kopalnišče napraviti stikoma z umivališčem.

Umivališče in kopalnišče mora imeti neprepustna tla in stene, ki se dadó najmanj 2 metra visoko omiti. Kopalnišče je opremiti z dotokom mrzle in gorke vode in s potrebnim številom umivalnikov, ki se dadó lahko osnažiti. V kopalnišču je prideti potrebno število kropil (duš) za mrzlo in gorko vodo in kopalne banje. V umivališču in v kopalnišču je pripravljene imeti kozarce (čaše) za vodo, ščetke za nohtove in za zobe in milo. Vsak delavec, kateri je po § 20, točki 4 dolžan rabiti kopel, mora vsak teden dobiti najmanj eno brisačo.

Umivalna in kopalna naprava mora biti vsak čas za rabo. Vsakemu delavcu je omogočiti rabo umivalnih in kopalnih naprav.

Delavna oblačila in oblačila, ki se slečejo pred začetkom dela, je shranjevati ločeno v za to namenjenih omarah ali tako, da se oblačila više obesijo v oblačilnici. Shranjevati oblačila tako, da se više obesijo, se sme samo v prostorih, ki so popolnoma prosti prahu.

V jedilnici je na primernem mestu poskrbeti za to, da se pogrevajo jedi.

Rudniškemu oblastvu je pridržano, da podeli pri topilničnih napravah, ki obstojajo že ob času, ko zadobi moč ta ukaz, v posrbnih primerih olajšave predpisov o napravi umivališč in kopalnišč.

§ 17.

Nadzorovanje stanja umivališč in kopalnišč oblačilnic in jedilnic naj vodi od obratnega vodstva v to določeni nadzorovalni ali drug zanesljiv organ, ki naj kake nedostatke v teh prostorih, oziroma v njih uredbi, ako jih ne more odpraviti sam, naznani obratovodcu ali njegovemu namestniku, da jih odstrani.

§ 18.

Za delavce se smejo v svinčnih in cinkovih topilnicah rabiti samo osebe, katere so po zdravniškem potrdilu telesno popolnoma sposobne opravljati odkazano jim delo.

Imetnik topilnice je dolžan, delavce, ki imajo opravke pri aparatih in delih, oznamenjenih v § 13, najmanj enkrat v mesecu dati zdravniško preiskati o njih zdravstvenem stanju, sosebno gledé kakih znamenj svinčnega obolenja.

Delavce, ki imajo opravke pri drugih delih v topilniškem obratu, je tako preiskati najmanj enkrat v četrtletju.

Delavci, ki so po zdravniškem izrecilu sumni svinčnega obolenja, se ne smejo, dokler ne ozdravé popolnoma, pripustiti k delom v prostorih, oznamenjenih v § 2, in pa k delom v § 13 oznamenjene vrste.

Delavci, ki so spoznani, da imajo svinčno bolezen, se smejo, kolikor preiskujoči zdravnik sploh sodi, da se smejo še dalje uporabljati v topilniškem obratu, uporabljati samo za dela, ki jih oznameni zdravnik.

Delavce, ki kažejo, da so v posebni meri občutljivi proti vplivanju svinca, je trajno izključiti od del v prostorih, oznamenjenih v § 2, in pri delih v § 13 imenovane vrste.

§ 19.

Za kontrolo zdravstvenega stanja v topilničnem obratu poslujočih delavcev je v vsaki topilnici pisati beležbo, iz katere se za vsakega delavca dajo posneti naslednje poizvedbe:

1. Ime in priimek, starost, bivališče, dan vstopa in izstopa delavca, zdravniško najdenje ob njegovem sprejemu v delo in vrsta njemu odkazanega posla.

2. Dnevi in podatki v drugem in tretjem odstavku § 18 predpisanih zdravniških preiskav s pridejanim imenom preiskujočega zdravnika.

3. Ako oboli kak delavec:

- a) dan in vrsta njegovega obolenja;
- b) dan ozdravenja njegovega;
- c) vrsta delavcu po njegovem ozdravenju morebiti odkazanega lažjega posla.

Vpise v beležbi, ki se nanašajo na podatke zdravniških preiskav, naj zdravnik, kateremu so bile

naročene preiskave, če jih ni sam svojeručno zapisal, potrdi s pristavljenim podpisom.

Beležbo je na zahtevo predložiti rudniškemu in političnemu oblastvu, oziroma njunim odgovornim.

§ 20.

Imetnik topilnice naj v službnem redu (§ 200 o. r. z.) za delavce, poslujoče v njegovi topilnici, izda predpise te vsebine:

1. Delavci morajo delavno obleko, delavne rokavice in branilnike zoper prah redno rabiti v tistih prostorih in pri tistih delih, za katera jih predpisuje § 14; po končanem posadu, oziroma opravljenem delu sleči in shraniti na predpisanih mestih. Oblačiti in slačiti delavno obleko smejo samo v oblačilnici; s sabo jemati ta oblačila v jedilnice in stanovanja je strogo prepovedano.

2. Delavci ne smejo hrane s sabo jemati v delavne prostore. Jesti se sme samo zunaj delavnih prostorov v jedilnici.

3. Vselej, preden se použije kaj hrane, in pa po končanem posadu si mora delavec do dobrega osnažiti roke, obraz, usta in zobe; snažiti se je vselej v umivališču.

4. Vsi delavci, ki imajo opravke pri delih, pri katerih po § 13, odstavku 3 in 4 posad ne sme trajati čez šest ur, resnični delavni čas v tem posadu ne čez štiri ure, se morajo vsak dan kopati, in drugi v topilniškem obratu poslujoči delavci po potrebi, najmanj pa enkrat v tednu po končanem posadu pri topilnici. Te dolžnosti so oproščeni samo tisti delavci, katerim po zdravniški izjavi kopanje ni zdravo.

5. Pušiti cigare in cigarete je prepovedano v vseh delavnih prostorih, pušiti iz pipe in žvečiti tobak pri naslednjih delih: Pri pospravljanju stanic in kanalov s čadom, pri snaženju in razdiranju ohlajenih peči, pri ameriškanih ognjiščih, pri cin-

kovi destilaciji, pri presevanju, mletju in zapakovanju glaja ali drugih svinčnatih izdelkov.

6. Delavci, kateri v kljub opetovanemu svarilu in zaradi takih prestopkov po službnem redu naloženim jim kaznim delajo zoper te predpise, se lahko pred pretekom pogodbenega roka brez odpovedi odpusté iz službe.

§ 21.

Imetnik topilnice mora osebam, katerim je naročeno nadzorovanje obrata, dati nalog, naj krepko silijo na to, da se vse natanko ravna po predpisih, izdanih v § 20, točki 1 do 5, in ne prestopajo pajo, da se godi tako.

Osebe, katerim je to naročeno, so po meri služabnega reda odgovorne za to, da se vse ravna po označenih predpisih.

§ 22.

Odtise tega ukaza in predpisov, ki jih imetnik topilnice izda po § 20, je nabiti v vsakem delavnem prostoru, v oblačilnici in jedilnici ter oddati vsem obratnim uradnikom in obratnim paznikom, da se ravna po tem in da primerno poučijo delavce.

§ 23.

Delavce je primerno poučiti o bistvu in znamenjih svinčnih obolenj, in pa o pripomočkih, kako se jih morejo varovati.

§ 24.

Ta ukaz dobi moč tri mesece po njegovem razglasu v državnem zakoniku; kolikor so v izvršitev posameznih predpisov potrebne stavbne naprave ali uredbe, naj rudniška oblastva dovoljujejo primerne rokove.

Bienert s. r.

Gessmann s. r.

